

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

De Sacramentis

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1650

Cap. 2. De partibus intrinsecè componentibus Sacramentum vel in recto, vel in obliquo. Vbi quid sit, importari in recto, vel in obliquo, quid importari intrinsecè, quid extrinsecè.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38948

CAPVT II.

*De partibus intrinsecè componen-
tibus Sacramentum vel in re-
cto, vel in obliquo. Vbi quid
sit, importari in recto, vel
in obliquo, quid importari
intrinsecè, quid extrinsecè.*

16 **Q**uoniam est am-
pla, & celebris
quæstio inter Scholasticos quid
nam Sacramenta dicantur in re-
cto, quid in obliquo, quid tan-
quam partes intrinsecas, quid
verò tanquam connotata ex-
trinseca, & solutio huius quæ-
stionis pendet ex regulis gene-
ralibus, in quibus regulis nos
aliquantulū discedimus à con-
suetâ explicatione recentiorū;
ideò

ideò non inutile existimamus digredi tantisper ad huiusmodi regulas, vt potè necessarias tum præsentis disputationi, tum alijs multis.

17 Distinctio recti, & obliqui non desumitur penes res ipsas, sed penes cõceptus, adeòque penes ipsas voces, quæ cõceptibus substituuntur. Ceterum quælibet res potest nominari tam in recto, quam in obliquo. In recto quidem concipitur tum omne absolutum, tum omne fundamentum relationis; In obliquo autem omnis terminus relationis, tum quãdo fundamentum, aut terminus distinguuntur saltẽ formaliter ab ipsa relatione, tum quando cum ea planè identificantur: Ex g. hic conceptus, pa-

terni-

ternitas, dicit relationem in recto, & patrem, ac filium in obliquo, quia paternitas tunc concipitur vt fundamentum relatatum essentialiter ad illos duos tanquam terminos. Item hic conceptus, *pater*, dicit paternitatem in obliquo, quia attingit illam vt terminum alicuius connexionis, quam habet cum illa is qui est pater; quæ tamen connexio formalissimè est ipsa paternitas; aliò qui tunc conciperetur alia connexio ad ipsam connexionem, & sic infinitæ relationes. Et quoniam, sicut diximus, in recto concipiuntur, tum omne absolutum, tum omne fundamentum relationis, potest vero concipi absolutum sine relatione, non autem relatio sine fundamen-

to

to, hinc est aliquando posse
concipi rectum sine vlllo obli-
quo, nunquam tamen obliquū
sine recto. Porrò hæc est mi-
rabilis proprietas relationis, per
quam proprietatem natura de-
dit nobis facultatem scientiæ,
& ratiocinationis, quòd relatio
semper trahat intellectum in
cognitionem alicuius rei ab ip-
sa relatione distinctæ, quæ res
dum concipitur vt terminans
relationem, dicitur concipi in
obliquo, vt prædixi.

18 Modum illum tenden-
di quem exercemus, dum ali-
quid in recto, vel in obliquo
concipimus, vt pote cadentem
sub experientiam, non possu-
mus per aliquid notius expli-
care, Philosophi tamen munus
est regulam constituere, per

B quam

quam sciamus in quibus nam
circumstantijs obiecta hoc vel
illo modo concipiantur : quā
regulam nuper attulimus.

19 Neque ad eam infrin-
gendam valet ita disputare :
Dum dico ; *paries est terminus
cognitionis*, concipio parietem
in recto , & tamen concipio eū
vt terminum relationis. Respō-
demus enim , tunc parietem
concipi immediatè , & logicè
vt fundamentum huius conce-
ptus relatiui , *terminatio* , à qua
ipse denominatur *terminus*, me-
diatè tamen , & phisicè eumdē
concipi vt terminum ; hoc est
affirmari , eum terminare rela-
tionem , atque adeò esse talem
qui mereatur concipi in obli-
quo concepta relatione vel
eius fundamento in recto . Et
sic

sic concipimus tunc aliquam cognitionem possibilem, quæ, si existeret, cognosceret parietem in obliquo. Similiter dum dico: *albedo est forma albi*, concipio immediatè albedinem, in recto, sed mediatè in obliquo, quatenus concipio illam cognitionē possibilem cui respondet subiectum albedinis tanquam rectum dicens relationem vnionis ad albedinem tanquam ad terminum.

20 Sic etiam dum dico, *Petrus, & Paulus, currunt*: concipio vtrumque in recto, & vtrumque in obliquo; concipio enim vtrumque & vt fundamentum relationis coexistentiæ inter eius cursum, & cursum alterius, & simul vt terminū relationis oppositæ.

Rogas, quid concipio, per cō-
 ceptum respondētem his ver-
 bis . *Petrus, & Paulus?* enim-
 uero tunc nō habeo cognitio-
 nem primò intentionalem, sed
 secundò intentionalem, hoc
 est non concipio immediatè
 ipsum Petrum, & Paulum, sed
 concipio aliquod certum ge-
 nus propositionis possibilis ha-
 bentis pro obiecto Petrum, &
 Paulū. Nam illa particula, &,
 habet significationem pendē-
 tem, & determinabilem à præ-
 dicato addēdo in integra pro-
 positione, & significat copu-
 lam non inter ipsa subiecta, sed
 inter eorum prædicata vagè
 & confusè subintellecta. Et sic
 si addā, *fuerunt*, ly & dicit co-
 pulam inter præteritionem
 vtriusque, si addam *sunt possi-*
biles

De Sacramen. Cap. II. 29
biles, dicit copulā inter possi-
bilitatem vtriusque, si adda m
existunt, dicit copulam inter
existentiam vtriusque. Cum
ergo prædicta particula, &, an-
te additionem prædicati ha-
beat significationē syncathe-
gorematicam, & indetermina-
tam, sequitur naturam termi-
ni syncathegorematici, qui nō
significat primam intentionē,
sed vagè aliquam secundam
intentionem cui conueniat ta-
lis terminus. Hoc igitur con-
ceptu, *Petrus, & Paulus*, con-
cipio aliquam propositionem
possibilem, vt diximus, quæ af-
firmet aliquid simul de Petro,
& Paulo.

21 Hoc ipsum breuiter, &
acutè indicauit Aristotiles 2.
Perhierm. c. 1. in his terminis

B 3 syn-

syncategorematicis, *omnis*, & *nullus*. Ait enim, *Omnis non significat ipsum uniuersale, sed uniuersalis predicationis est nota; & infra: Quare omnis, & nullus non aliud significare videntur, quam affirmationem, aut negationem uniuersaliter dici.* Cuius rei ratio est; quia dum dico, *omnis homo*, non concipio ex parte primæ intentionis aliquid, quod non concipiā per hunc conceptum, *aliquis homo, vel homo*, sed concipio aliquam propositionem possibilem, quæ aliquid prædicet de omnibus hominibus; & per hoc distinguitur obiectū huius cognitionis; *omnis homo*; ab obiecto istius; *aliquis homo*: Secunda enim concipit aliquam propositionē possibilem prædi-

di-

dicantē disiunctiuē quidquā
de singulis hominibus. Hæc
autem cognitio; *homo*, tendit
primò intentionaliter in ipsum
hominem. Et idcirco, *omnis*
aliquis, & similia vocantur ter-
mini syncategorematici, non
quia significant obiectum in-
determinatum, nam hoc mo-
do omnis conceptus vniuer-
salis, & præcipuē graduū trā-
scendentalium, diceretur syn-
categorematicus; sed quia si-
gnificant conceptum indeter-
minatum.

22 Hoc idem, importare
scilicet non primam intentio-
nem, sed secundam, vsu venit
in omni locutione in qua co-
niungitur aliquod prædicatū
contingens cum aliquo subie-
cto vniuersali, vt v.g. dū dico;

B + he.

homo existens, vel, *homo albus*,
perinde enim valent, ac si quis
diceret, *quicumque homo sub*
hac cōditione, si de eo verificatur
existentia, vel albedo. Si enim
illæ cognitiones, quibus prædi-
ctæ voces substituuntur, essent
purae apprehensiones primò
intentionales, prior non distin-
gueretur realiter ex parte
obiecti ab hac, *homo*, (suppono
existentiam non distingui ab
essentia) & posterior non di-
stingeretur ex parte obiecti
ab alia, qua cōciperetur omne
concretum possibile constans
ex homine, & albedine. Vel
ergo istæ voces non proferun-
tur tamquam habentes sensū
completū, sed incompletum,
& determinabilem ab alijs vo-
cibus addendis, quæ aliquo
modo

modo congruant cum prædi-
 ctis, quæcumque illæ fuerint,
 sicuti contingit in pronuncia-
 tione syllabarum, antequam
 compleatur totum vocabulū:
 & si tales voces proferuntur
 hoc modo, non adequatè sub-
 stituuntur alicui cognitioni,
 sed sunt partes propositionis
 vocalis explicantis aliquam
 propositionem indivisibile in-
 ternam de *hominibus existenti-*
bus, & de *hominibus albis* &c.
 vel substituuntur alicui primæ
 apprehension reflexæ conci-
 pienti aliquam propositionē
 possibilem sub hoc prædicato
 generico, quod est, simul af-
 firmare aliquem hominem
 vagè *esse existentem, esse album*
 &c. simul affirmare de singu-
 lis hominibus aliquod aliud

B S præ-

prædicatū sub hac conditione
si existit, vel *si est albus* &c.

23 Ex his colligitur, cognitionem, ut pote imaginē essentialē sui obiecti, nunquā esse indifferentem, ut tendat modò in hoc, modò in illud obiectum; sed affirmationem disiunctivam de multis obiectis esse indifferentem, ut modò verificetur per vnum obiectum, modò verificetur per aliud.

24 Item volitio, ut potè quæ imitatur naturam non puræ apprehensionis, sed affirmationis (vult enim aliquid esse vel non esse) potest eadem esse indifferens, ut velit modò vnū obiectū, modò aliud, volēs scilicet plura vagè sub aliqua conditione, quæ modo potest
veri-

verificari de vno obiecto, modo de alio. Ex g. dū volo adorare Angelū Gabrielem, cū ego nesciam prædicata essentialia illius, necesse est vt tendam in accidentalia, Ex g. vt concipiam Gabrielem, quatenus distinguitur ab alijs Angelis, per hoc quod est, *nunciasse incarnationem Beate Virgini.* Hæc ergo volitio tendit ex sua essentia in singulos Angelos volens illos adorare sub hac conditione, *si hic nunciavit &c.* Quare de facto vult adorare hunc, quia de hoc verificatur talis conditio; Sed hæc eadem volitio immutata vellet adorare alium si ea conditio verificaretur de alio Angelo. In eo enim casu remaneret tota causa proxima huius volitio-

nis, quę nunc est, scilicet eadē cognitio orta ex iisdem speciebus abstractiuis: atque adeo remaneret eadem volitio.

25 Pariter casus obliqui non substituuntur alicui primę intentioni integrę; sed vel proferuntur merē vt partes propositionis vocalis, quę partes per se non substituātur vlli cognitioni mētali; vel certē proferuntur vt substituti nō primę intētioni, sed secūdę; vt supra explicatū est. Nec enim possumus concipere obliquū sine aliquo recto; Atque idem valet in omnia ea vocabula, quę significāt intrinsecē (quid sit significare intrinsecē, vel extrinsecē mox dicetur) aliquid vt obliquum, cuiusmodi sunt adiectiua, quę significant suam

suam formam vt adiacentem
alicui substantiuo ; Similiter
philosophandum est circa ad-
uerbia vt potè significantia
modum, quo prædicatum cõ-
uenit subiecto, adeòque in-
cludentia aliquam cognitionẽ
saltem vagam prædicati, & su-
biecti. Ad hæc, ita se habent e-
tiam præpositiones, & coniu-
ctiones, vt potè quæ signifi-
cant relationẽ in obliquo con-
ceptam, & consignant ter-
minum relationis conceptum
in vltiori obliquo. Redupli-
cationes etiam nunquam sub-
stituuntur puræ apprehensio-
ni primo intentionali ; sed vel
sunt partes vocales alicuius in-
tegræ propositionis vocalis ex-
plicitantis propositionem indi-
uisibilem mentalẽ, vel sunt ap-
prehen

prehensiones reflexæ de propositione reduplicatiua. Omnis enim reduplicatio significat rationem per quam prædicatum conuenit subiecto; ac proinde se tenet ex parte prædicati, & nõ ex parte subiecti, vt optimè notauit Aegidius in 3. dist. 11. p. 2. q. 2. art. 1. in corpore. Et sic explicatur illa quæstio quid significet *album vt album*; non significat enim aliquid primò intentionale, sed apprehensionem reflexam de aliqua propositione, quæ affirmet aliquid conuenire *albo* quia album est.

26 Hæc de distinctione recti, & obliqui, iam de distinctione inter partes intrinsecas, & connotata extrinseca. Certum est primò, aliqua nomina

con-

conuenire rebus denominatis
nulla affirmata, vel negata vl-
lius rei existentia cōtingēte, &
hæc sunt nomina esētialia, vt
homo albedo, &c. Alia sūt nomi-
na, quæ cōueniūt rei denomi-
natae per hoc formaliter, quod
quæpiā existentia contingens
affirmetur, vel negetur, & hæc
sunt vocabula pertinentia ad
accidens prædicabile, vt v. g.
album, calidum, &c. Loquor de
existentia contingente; vtrum
enim in qualibet propositione
æternæ veritatis, ac proinde in
qualibet propositione essen-
tiali, affirmetur aliquatenus
implicitè existentia necessa-
ria Dei, est grauis quæstio, nec
huius loci. Certè existentia
Dei affirmatur, quoties affir-
mantur nomina essentialia ip-
sius

fius

sius Dei, de cuius scilicet esse-
tia est *existere*. Coeterum exi-
stentia contingens affirmatur
solum affirmatis nominibus
accidentalibus vel creatura-
rum, vel ipsius Dei. Porrò hæc
nomina conueniunt rebus de-
nominatis, quando datur ali-
qua certa res vel negatio ha-
bens cum ipsis rebus relatio-
nem vel vnionis, vel coexisten-
tiæ, vel præcedentię, &c. Id
enim est vniuersale omnibus
obiectis, vt possint recipere
denominationem ab omni-
bus, & solis illis rebus cū qui-
bus vel per identitatem, vel
per aliquam relationem con-
nectuntur, quæ relatio nisi cō-
cipiatur, nunquam potest in-
tellectus ab vna entitate, vt
disparata denominare aliam.

dispa

disparatam. In his ergo nominibus, cum plura inter se distincta significantur, quaeritur quid significetur extrinsecè, quid intrinsecè.

27 Primò statuendū est; omne id quod importatur solū in obliquo, se habere ut connotatum extrinsecum & nullo modo ut partem intrinsecam eius quod importatur in recto. Nam, ut diximus, rectum est, vel absolutum, vel fundamentum relationis, obliquum verò est terminus illius (nomine termini includo ipsam quoque relationem ut supra explicavi) qui porrò terminus nulla est pars fundamenti. Dixi, *quod importatur solū in obliquo*; Potest enim nomen importare cōcretum, in

in

in quo forma non distingua-
tur realiter, sed solùm ratione
à subiecto, adeòq. illa cōcipia-
tur duplici modo nēpe & in re-
cto sub conceptu subiecti, & in
obliquo sub conceptu formæ.
Vt v.g. *Natura habens rationa-
litatem.* De reliquo aduerten-
dum est, hanc distinctionem,
inter obliqua intrinseca, & ex-
trinseca non posse desumi pe-
nes puram apprehensionem.
Nam apprehensio quidquid
attingit, intrinsecè attingit, cū
sit imago per suam essentiam;
sed desumi penes propositio-
nem, ad quam scilicet verifi-
candam aliquando spectat in-
trinsecè vna pars obiecti per
eam cogniti, & non alia pars.

27 Ergò secūdò statui debet.
Illud dicitur significari vt pars
in.

intrinseca alicuius nominis, quod à propositione affirmante illud nomen vel significatur vt rectum, vel vt verificatiuum ipsius propositionis. Ex. g. *homo possibilis* significat intrinsecè hominem, quia significat illum in recto, licet non requiratur hominem esse, ad hoc vt sit vera hæc propositio, *homo est possibilis*. At verò possibilitatem hominis significat pariter intrinsecè, quia licet ea non importetur in recto, importatur tamen vt verificatiuum ralis propositionis, vt potè quæ non esset vera, nisi daretur possibilitas hominis.

28 Reliquū est igitur inuenire aliquam regulam, per quam distinguamus id quod importatur, vel non importatur

tur

tur formaliter vt verificatiuū
nominis; Multa sūt enī quæ si
nō essent, nomē nō verificare-
tur, & tamē nō sūt pars veri-
ficatiui. Ex. g. si nō esset Deus,
nō verificaretur Angelū vide-
re Deū, & tamen Deus nō est
pars verificatiui huius propo-
sitionis. *Angelus videt Deum*,
neque ab ea importatur in-
trinsecè.

29 Dicunt aliqui, id tan-
tum importari intrinsecè, quo
remanente, & cæteris om-
nibus sublatis per possibile,
vel impossibile, propositio ve-
rificaretur. Ex. g. sublato
Deo per impossibile, & re-
manente in Angelo visione,
quam nunc habet, sequeretur,
eum videre Deum; ideò Deus
non est pars intrinseca huius

con-

concreti: *Angelus videns Deū*.
Sed hæc regula in ordine quidem ad casus possibles est verissima, & optima, non enim possunt remanere omnia ea, quæ intrinsecè componunt aliquid, & quæ proinde identificantur adæquatè cū illo, quin illud remaneat: at in ordine ad conditionales impossibiles est difficilis, & parùm utilis. Difficilis quidem, nam ex. g. si non esset filius æternus, remanente per impossibile prima persona Trinitatis, vix possumus intelligere eam remansuram in esse *Patris* & tamen *Pater æternus* non includit tãquam partem intrinsecam ipsum filium. Et ratio est, quoniam aliqua sunt ad eò euidenter connexa inter se, vt intelle-

tellectus per nullam cognitionem possit affirmare vnum, quin affirmet aliud. Quare si alterum deesset, iã non verificaretur illa cognitio: quippe nulla cognitio est nobis conceptibilis, per quam affirmeremus primum, quin omnis talis cognitio affirmet etiam secundum.

30 Rursus ea regula est parùm utilis, tum quia non est promptum statuere quid sequeretur per locum intrinsicum in hoc vel illo casu impossibili; Tum quia remanet inquirendum à priori, cur id ita eueniret, ita ut ego ex vi talis regulę sciam ex.g. remanente pariete cum vnione, & sine albedine, remansuram in pariete denominationem *vniti*

cum

De Sacramen. Cap. II. 47
cum albedine, & non denomi-
nationem albi.

31 Alij ingeniosi recen-
tiores constituerunt hanc re-
gulam, vt id importetur intrin-
secè, quod vel importatur in
recto simpliciter respectu no-
minis vel importatur vt pars
in recto abstracti verbalis quod
potest colligi ex affirmatione
talis nominis. ex. g. ex hac af-
firmatione: *Petrus videt Deum,*
licet colligere hoc abstractū;
Petrum videre Deum; At, in-
quiant, hoc abstractum dicit
in recto ipsam visionem, & in
obliquo Deum, ideò sola vi-
sio, & non Deus, est pars in-
trinseca huius nominis. Sed
hæc regula est obscurior quã
id ad quod declarandum est
excogitata. Pro quo aduertē-
dam

dū est, quoties quæritur, quid aliquid sit, queri rectum illius, nam ipsum, *quid*, est rectum, & verbum substantiuū est, exigit ante se rectum. Quocirca in presenti quæstione quæritur à nobis quænam sit in recto *pars intrinseca denominationis obiectiue, seu verificatiui, &c.* Et huic quæstioni per istos recentiores respondetur, esse *id quod est in recto pars abstracti verbalis*; quod videtur quid ignotius.

32 Regula quidem à posteriori facilius posset desumi ab actibus voluntatis, quàm intellectus: sæpè enim contingit, vt etiam ea, quæ non possunt diuidi quoad affirmationē, possint diuidi quoad amorem, aut alium actum voluntatis

tatis

tatis. Ex. g. non possum affirmare existentiam Patris æterni quin eodem actu affirmem existentiam Filij. At possum adorare Patrē æternum quin eadem adoratione adorem filium, sicut possum adorare filium in Christo, quin eodem actu adorem Patrem.

33 Item nō possum affirmare visionem intuitiuam obiecti in se ipso, quin affirmem existentiam obiecti, ac possum amare tanquam meā perfectionem, & gratia sui visionem intuitiuam, quin simili amore amem existentiam obiecti. Quamuis enim ex duobus necessariò & euidenter connexis non possit acceptari vnum, quin acceptetur aliud, potest tamen per se amari vnū

C illo.

illorum, quin per se ametur aliud. Ea igitur sunt pars intrinseca alicuius denominationis, in quæ necessario tēdit voluntas simili modo quo tendit in eam denominationem.

34 Sed quoniam hæc est regula quædam a posteriori, reliquum est tradere regulam à priori, quæ sumi debet ex modo cognoscendi; nomina enim substituuntur immediate conceptibus, & ideò diuersitas significationis duorum obiectorum in vno nomine desumenda est ex diuerso modo quo tendit in obiecta conceptus cui substituitur tale nomen. Vt ergo tradamus regulam radicalem, & à priori: Notamus obiecta duplici modo non solum cognosci (quod supra

De Sacramen. Cap. II. 51.
prà explicatum est a nobis dū
assignauimus differētiam in-
ter rectum, & obliquum) sed
etiam duplici modo affirmari.
Primo modo res affirmantur
immediatè, & in se ipsis. Secū-
dò mediatè, & in aliqua re-
latione, quæ ducat in affirma-
tionem obiecti tanquam ter-
mini necessario cōnexi. Ita vt
si talis affirmatio esset cog-
nitio intuitiua, relatio quidem
videretur in se ipsa, terminus
autem videretur, in relatione
tamquam in medio cognito.
Quod affirmatur priori modo
per affirmationem talis nomi-
nis, dicitur pertinere intrinse-
cè ad denominationem, quod
affirmatur tantùm posteriori
modo, dicitur pertinere extrin-
secè ad eam denominationē.

Ex g. *Album* dicit albedinem, ut partem intrinsecam; quia propositio affirmans, dari album, non affirmat existentiam albedinis ex eo quod affirmet existentiam subiecti quasi necessario trahentis albedinem, neque ratione unionis, quippe quam tale nomen importat potius implicitè, & confuse; sed affirmat immediatè albedinè ratione sui ipsius. At *unitum*, *albedini* nō dicit intrinsecè nisi ipsam unionem, quia eam solum affirmat propter se affirmatio huius denominationis; Albedinem verò affirmat ut terminum necessario connexū ipsi unioni, adeoque hæc denominatio dicit eā extrinsecè.

35 His ità vniuersè constitutis, certum est primò, in

Sacramentis importari intrinsecè omnia ea quorum aliquo recedente & ceteris omnibus remanentibus potest non manere Sacramentū, secundū ea quæ diximus num. 29. In sententia tamen ponente relationes prædicamentales distinctas posset aliquis existimare, de essentia Sacramenti non tã esse illas entitates, quàm relationes ad easdem vt ad coexistentes vel præteritas. Sicut ex g. *Cæna* in ea sententia non includit intrinsecè tempus vel portinum, sed comestionem, quæ habeat relationem coexistentiæ ad illud; quæ relatio quia deficit deficiente eius termino ideo videtur deficere denominatio formaliter ex defectu termini; cum tamē

deficiat solùm ex defectu relationis ad illum.

36 Certum est secundò includi intrinsecè in Sacramento totum id quod est signum immediatum, hoc est, totum id per cuius immediatam sensibilitatem mouemur ad credendum hic, & nunc infusionem gratiæ. Id enim est de præcipua essentia, & definitione Sacramenti secundū omnes. Ac proinde includuntur intrinsecè in Sacramento res, ceremoniæ, & verba, per quæ Sacramentum conficitur.

37 Tota ferè dubitatio est de his quæ significantur sensibilibus mediata; hoc est, quæ non sunt sensibilia per se, sed cognoscuntur dependenter ab alijs signis sensibilibus,
&

& tamen si deficerent, nō poneretur Sacramentum. Huiusmodi sunt institutio diuina, intentio ministri, & institutio linguæ per quam voces habēt significationem.

38 Et quidē si ponamus relationem distinctā tūm ad præsentia, tūm ad præterita, secundū ea quæ tradidi in libello de Incarnatione n. 185. probabile est hæc omnia non includi, sed solūm relationem ad illa. Sicut enim in ea sententia veritas cognitionis fallibilis non includit ipsam entitatem obiecti, sed solūm relationem ad obiectum existens, vel præteritum, (& ideò propositiones de futuro contingenti non habent determinatam veritatem) ita veritas signi

contingenter veri, qualis est illa apparentia sensibilis præcisis signis mediatis supradictis, nõ includit intrinsecè res significatas, sed relationem ad illas, perquam signum immediatum redditur verum, & infallibile.

39 In sententia vero negante eiusmodi relationes est locus quæstioni: & supposita ea sententia nos philosophabimur in præsentia. Dicimus primò, non includi in Sacramentis voluntatem Dei neque generalem instituendi Sacramenta, neque peculiarem dandi gratiam hic & nunc huic homini suscipienti Sacramētū. Quantum ad primam, philosophamur dependēter a principijs constitutis in tractatu de

Fiaè

Fide. vbi probauimus actus
internos Dei non esse obiectū
immediatum fidei. Licet enim
motiuum formale fidei, hoc
est primum principium credi-
tum, quo differt fidelis ab in-
fidei, sit prima veritas di-
uina non potens permittere
sufficientem apparentiam
suae locutionis, quin ea sit ve-
ra, tamen id quod imme-
diatè mouet intellectum, est il-
la apparentia creata sub expe-
rientiam cadens, & nullo mo-
do voluntas, & cognitio diui-
na constituentes locutionem
internam Dei, vt potè quæ nō
sunt à nobis cognoscibiles nisi
per effectus creatos. Cum er-
go Sacramentum sit signum
gratiæ quatenus significat etiā
illam generalem Dei promiss-

tionem, utique debet hanc significare immediatè per illà apparentiam sensibilem per quam eiusmodi promissio est nobis credibilis. Quæ apparentia prout est in Ecclesia, est tanta, ut sit essentialiter signum verum; Non enim ea potuisset à Deo citrà maculã suæ veracitatis permitti, quin verificaretur id quod per ea signa Fidelibus apparet. Atque adeò hæc apparentia in ratione signi veri non est necesse ut includat aliquid à se distinctum.

40 Neque opus est ut ex hac parte semper varietur entitas Sacramentorum, quasi includat omnia ea signa & motiva sensibilia, per quæ redditur unicuique credibilis hic
& nunc

& nunc ea institutio generalis
Dei; sufficit enim si Sacramen-
tum institutionem illam præ-
teritam includat cum talibus
circumstātijs, vt per eas huius-
modi notitiæ redderetur propa-
gabilis ad posteros humano
modo, & per traditiones hu-
manas. Quippe in hoc differt
significatio Sacramenti ab ap-
parentia mouente ad actum
fidei, quòd hæc apparentia
debet esse proximè, & forma-
liter cognoscibilis ab hoc ho-
mine hic, & nunc, aliòquin ea
non posset mouere ad fidem;
at Sacramenta non includunt
vim significatiuam omninò
proximam, & formalem, sæpè
enim Sacramentum ponitur
in ijs circumstantijs, in quibus
nemo est cui sufficienter possit

significari: Ex g. si surdus, vel
 incius linguæ baptizet puerū
 infantem nomine præsentis; in
 quo casu illa verba nemini
 proximè significant, quia à ne-
 mine percipiuntur. Satis ergo
 est, si Sacramentum includat
 significatiōem radicalem, hoc
 est eiusmodi, quæ quantū est
 de se posset significare, & tra-
 here significatiōem proxi-
 mam si non deesset præsentia,
 & cognitio sufficiens eorum
 quibus significaretur. Hæc ve-
 rò significatio radicalis habe-
 tur adæquatè quoad generalē
 institutionem diuinam per il-
 lam primam promulgatio-
 nem sufficienter factam in
 Ecclesia.

41 Obijcies cum recentio-
 ribus. Sacramenta includunt
 pro-

De Sacramen. Cap. II. 61
promissionem, adeoque obligationem dininam; Deus vero non obligatur per aliquid creatum. Ergo Sacramenta includunt voluntatem Dei increatam. Quæ voluntas licet fuerit æterna, & ab æterno nulla fuerit creatura potes acceptare hanc Dei obligationem, ipse tamen Deus ut tutor, & princeps hominum futurorum, acceptavit à se hanc obligationem nomine hominum.

42 Respondemus, Deum nemini posse obligari moraliter, ut probauimus in libello *de Incarnatione* n. 50. posse tamen in aliquo sensu obligari physicè etiam per aliquid creatum, posita enim promissione externa, implicat Deum non ponere rem promissam.

Cæte-

Cæterum nulla Dei promissio est obligatio moralis, hoc est motiuum morale inueniens Deum aliò qui indetcrminatū, ac liberum hic & nunc ad volendum vel nolendum, & ligans illum ad vnam partem, vt contingit in hominibus. Promissio enim Dei seu externa, seu interna, oritur ex voluntate diuina non solum de promittendo, sed de adimplenda re promissa (quippe Deus non potest velle vnum sine alio quod videt necessariò connexum cū illo) Et quidem non ex voluntate aliqua quæ præterierit, sed ex voluntate durante pro eo instanti pro quo res illa debet poni (cum voluntas Dei sit immutabilis, & duret per indiuisibilem æter-

æternitatem) ac proinde non obligat Deum, sed inuenit illū iam sponte sua obligatum, & determinatum,

43 Diximus tamen ibi, Deum obligari in ratione signi, præbet enim ea signa ex quibus nos habemus tantam securitatem de re aliqua in nostrum bonum à Deo facienda, ac si ipse nobis obligaretur. Cæterum hæc obligatio in ratione signi resultat ex ipsa promissione exteriori, quæ sola est nobis signum, & præbet nobis eiusmodi securitatem. Neque Theologi agnoscunt in Deo istas obligationes, & promissiones, nisi factas in hoc vel illo tempore Dauidi, Abrahamæ &c.

44 Quòd si admitteremus

mus

mus, Deum posse moraliter obligari creaturæ, nullum esset absurdum quòd obligatio ipsa foret aliquid creatum; sed potius absurdum consistit in hoc, quod ipse terminus obligationis, & acquirens ex eius ius aduersus Deum, esset aliquid creatum; tota enim inferioritas, si qua est, quam habet obligatus, & promissor, non est respectu promissionis, sed respectu promissarij. Imò cū ius sit aliquid in dominio habentis ius, non potest ius creaturæ aduersus Deum esse aliquid increatum, aliò qui aliquid increatum esset in dominio creaturæ. Quin etiam cū res increata ne in Dei quidem dominio possit esse, ius ipsum Dei suprà creaturas debet esse aliquid

De Sacramen. Cap. II. 68
aliquid creatum, & denomi-
nans eum in tempore Domi-
num, vt dicunt communiter
Theologi.

45 Rursus intentio mini-
stri (quàm infra probabimus
esse necessariam) includitur
in Sacramento, at non vt di-
ximus intentio Dei dandi ef-
fectum Sacramenti hic & nunc.
Quamuis enim videantur istę
duę intentiones eodem mo-
do requiri, cum alterutra subla-
ta, deficiat Sacramentum; dis-
paritas tamen est, quia totum
signum exterius potest poni,
quin ponatur intentio ministri:
quippe minister potest exhi-
bere signum falsum suę inten-
tionis, ac propterea potest po-
ni totum signum ab ea inten-
tione contradistinctum, quin
ponatur

ponatur Sacramentum. At nō potest poni totum signum cōpletum voluntatis diuinæ de dādo effectu Sacramenti, quin Deus habeat talem voluntatem, signum enim illud est infallibile, & essentialiter verum. Ergo habet rationem signi veri etiam secundum id quod contradistinguitur à voluntate diuina .

46 Obijciunt: intentio ministri est causa Sacramenti, ergo adæquatè distinguitur à Sacramento. Sed cōsecutio est mendosa; nam etiam anima est causa efficiens membri uiuentis, per nutritionem, vel auctiōnem, & tamen est pars intrinseca illius: & Christus est causa efficiens Sacramēti Eucharistiæ, & tamen includitur
in

in illo intrinsecè , vt cōstat ex
sententia cōmuni Patrum , &
videtur affirmari à Tridenti-
no sess. 13. cap. 3. Et ratio est
quia causa efficiens alicuius
concreti , satis est si efficiat
aliquam partem , ac præcipuè
vltimum cōplementum ipsius
concreti ; & idcirco homo , &
sol dicuntur efficere hominem ,
quia efficiunt id quo comple-
tur esse hominis , & faber effi-
cit scamnum , quia efficit illā
figuram , quæ est complemen-
tum scamni . Ergo sufficit ad
causam efficientem alicuius
concreti distingui ab vlti-
mo complemento talis con-
creti . Hoc modo intentio mi-
nistri efficit Sacramentum ,
hoc est efficit illas actiones ,
per quas vltimò completur

Sa-

Sacramentū; & ab illis eadem adæquatè distinguitur.

47 Obijciunt insuper; Cōcilium Florentinum in instructione ad Armenios, non enumerare intentionem tanquā materiam aut formam Sacramenti, sed tanquam aliquid requisitum distinctū ab vtraque, & tamen omne concretū adæquatè componitur ex materia, & forma. Sed hoc argumentum probaret ne corpus quidem Christi includi in Sacramento Eucharistiæ. Nā ibi id nō enumeratur nec pro materia, nec pro forma Sacramenti. Notandum est igitur, à Concilio non recenseri materiam, & formam in rigore philosophico, sed in communi modo loquendi, in quo *mate-*

ria

via dicitur aliquid antecedens
 & per se indifferens, sensibile,
 & tractabile; *forma* verò illa
 vltima pulchritudo sensibilis,
 quæ dat rei denominationem.
 Et quoniã in Sacramento Poe-
 nitentię non inueniebatur ali-
 quid tractabile indifferens, vt
 supra, ideò Concilium assi-
 gnat ibi actus poenitentis non
 pro materia, sed pro *quasi ma-*
teria. Et quia multò minus in
 Sacramento matrimonij repe-
 riebatur aliquid tale, nullo mo-
 do assignat eius materiam, &
 formam. Cæterùm intentio se
 tenet ex parte formæ, hoc est
 verborum per quę ipsa inten-
 tio significatur: sicut corpus
 Christi se tenet ex parte mate-
 riæ, hoc est specierum quibus
 continetur.

Nec

48 Nec valet, Intentio ali-
quando est peccaminosa; ergo
nō includitur in Sacramento,
quod totum est bonum, vt po-
tè quod totum est locutio Dei;
Respondemus enim, Deum
non loqui in Sacramento per
omnes partes, sed dedisse si-
gnificationem locutionis vni
parti in ordine ad eos casus,
in quibus existeret alia pars.
Quare non est necesse, Deum
esse auctorem omnium eorū,
quæ constituunt denomina-
tionem locutionis diuinæ, sed
satis est, si sit auctor illius par-
tis, cui in recto conuenit de-
nominatio *locutionis diuinæ*.
Quæ responsio licet non requi-
reretur ad saluandū quomo-
do intentio sit pars cuiuslibet
Sacramenti, est tamen neces-
saria

De Sacramen. Cap. II. 71

saria ad saluandum quomodò
peccata sint pars Sacramenti
pœnitentiæ, quibus non com-
missis, & alijs omnibus ma-
nentibus, Sacramentum non
poneretur. Distinximus qui-
dem alibi sæpè locutionem
humanam à diuina per hoc,
quod prior includat multa se-
cundum vim significatiuam,
quæ non sunt locutio, quia
vel non sunt posita à loquen-
te, vel non ad finem mani-
festandi suum conceptum;
secus verò secunda. Id tamen
intelligitur a nobis nō de qua-
libet locutione diuina, sed de
illa, quæ nos mouet ad actum
fidei, quia hæc nunquam in-
cludit formaliter peccatum,
licet includat aliquando ap-
parentiam, & notitiã alicuius
peccati,

peccati, quæ apparentia, & nō-
titia in se est bona, ac proinde
habet Deum auctorem vten-
tem illa ad finem manifestādi
suum conceptum.

49. Iam de institutione,
linguæ; Aliqui recentiores ita
philosophantur, vt ea inclu-
dantur quando forma Sacra-
menti vsurpatur in quibusdā
vocibus, quas non habemus
vt formam approbatā à Scri-
ptura, vel Concilijs, secūs ve-
rò in alijs vocibus, in quibus
est eiusmodi approbatio. Posi-
ta enim tali approbatione im-
plicat contradictionem, eas
voces non esse legitimam for-
mam; ac proinde non habent
indifferentiam tollendam for-
maliter per institutionem præ-
teritam linguæ.

Sed

50 Sed hæc doctrina ex pluribus reijcitur. Primò, quia illæ voces ante approbationē Ecclesiæ erant legitima forma Sacramenti, & habebant hoc per suam vim significatiuam antecedentem. Ergo per eandem id habent etiam postea. Nō enim est ratio, cur per eam approbationem fuerit mutatū aliquid, quantumuis materiale, intrinsecum Sacramentis. Præterea eiusmodi approbationes non extenduntur ad tempus futurum nisi ex suppositione quod duret vis, & significatio illius linguæ. Fac enim, ita perire omnem intelligentiam illarum vocum, vt nemo sciat quid significēt, an dices in eo casu, fore validas formas Sacramentorum?

D Ap-

Approbatio igitur illa Ecclesie non sufficit ad reddendas illas voces formas certas, nisi accedat in nobis notitia de perseverante illarum vi significatiua.

51. Quare sic existimo; In ratione Sacramenti non includi præteritam institutionem linguæ, sed præsentem opinionem quam habent homines de significatione vocabulorū. Probatur prima pars; nam etiam si non præcessisset illa institutio linguæ, sufficeret præsens existimatio communis quæ esset æquiuvalenter aliqua institutio præsens, ad hoc ut illa verba essent signa horum conceptuum. Ergo illa præterita non requiritur. Probatur secunda pars, nam etiam posita illa

illa prima institutione, si nunc
itā perijisset eius notitia, vt
non remaneret amplius hu-
mano modo communicabi-
lis, & propagabilis, iam illa
verba essent in eodem statu, ac
si nūquam obtinuissent signi-
ficationem. Ergo illa institu-
tio sine hac memoria non suf-
ficit vt illæ voces dicantur *si-
gna*.

52 Et confirmatur. Nam
profectò multæ fuerunt lin-
guæ, quæ antiquitùs vige-
runt in aliqua regione, & nūc
penitùs interierunt; finge ali-
quem fortè fortuna proferre
tales voces, quæ in aliqua lin-
gua æquiuauerint istis, *hoc est
corpus meum*, & proferre nunc
has voces super aliqua hostia
cum intentione consecrandi

per eas si potest; quis putet, illam hostiam fore tunc consecratam?

53 Et ratio à priori est, quia tota significatio verborum prouenit ex obligatione non proferendi ea verba nisi quando habemus tale iudicium, vt latè explicauì in libello *de Fide* cap. 1. & 2. At cessante ea notitia cessat omnis obligatio, quia cessat omne periculum alieni erroris, quod est radix obligationis perseuerantis. Ergo cessat omnis significatio.

54 Dices asseruimus, includi in Sacramento non quidem credibilitatem quam habet institutio generalis Sacramentorum ex præsenti notitia, sed quam habet ex vete-

ri

ri promulgatione. Ergo idem dicendum est de institutione linguæ. Negatur sequela, & disparitas est, quia posita institutione præterita Sacramentorum, non potest nunc ista materia, & forma non esse verum signum gratiæ, licet per accidens id aliquando non sit sufficienter credibile. Credibilitas autem præsens nõ est de essentia Sacramenti. Sacramentum enim debet esse signum verum, sed non est necesse, vt sit signum credibile. Et probatur. Nam Turca ex g. cui nõ essent sufficienter proposita mysteria nostræ fidei posset validè baptizare puerum per verba ita æquiuoca, & in talibus circumstantiis, vt ab alijs non esset prudenter credibilis

intentio Turcæ. Ergo in eo casu daretur verum Sacramentū a nemine prudenter credibile, hoc est, neque à ministro, neque ab alijs. At deficiente notitia præsentide potest te vocum; voces ammitterent ipsā rationem signi, ac proinde deficeret essentia Sacramenti. Sacramenta igitur habent quidem immutabilitatē in partibus cōtinentibus significationem conditionatam, quæ spectat ad institutionem generalem; at non in partibus continentibus significationem absolutam hic, & nunc, siue hæc significatio pertineat ad aliquid physicum, vt contingit in materia, quæ passim producitur, & corrumpitur, siue pertineat ad esse morale, vt

con.

De Sacramen. Cap. II. 79
contingit in significatione lin-
guarum, quarum aliæ inte-
reunt, aliæ inducuntur. Et hoc
idem valet in esse morali qua-
rumdam ceremoniarum, quæ
sunt variables materialiter in
Sacramentis; vt infra consta-
bit de Sacramento Ordinis, &
matrimonij.

C A P V T III.

*An Sacramenta includant ens
rationis: Vbi multa de ente
rationis, & de definitione en-
tium per accidens.*

55 **I**N Sacramentis non
includitur vllum ens
rationis; Vel enim id esset ens
rationis fictitium, & sic non ef-
fent adæquatè ens verum, &

D 4 reale